

Nærings- og fiskeridepartementet
Vibeke.Hagelsteen@nfd.dep.no

Referanse: Innspill - Clean Industrial Deal

Dato: Oslo, 16.01.2025

Innspill til Clean Industrial Deal

Prosess21 viser til Nærings- og fiskeridepartementets brev om innspillsmøte vedrørende **Clean Industrial Deal**. Regjeringen ønsker en konstruktiv dialog med relevante samfunnsaktører for å kartlegge norske interesser og bidra til politikktutviklingen i EU/EØS. Prosess21 er positive til initiativet og ser frem til aktiv deltakelse i det videre arbeidet. Vi vedlegger våre skriftlige kommentarer.

Prosess21 skal gi strategiske råd og anbefalinger om hvordan Norge best kan få til en utvikling i retning av minimale utslipp fra prosessindustrien i 2050, og samtidig legge til rette for bærekraftig omstilling, vekst og verdiskaping. Prosess21 fikk [nytt mandat og styringsgruppe](#) fra Nærings- og fiskeridepartementet i februar 2024. Nylig ble klimapartnerskapet med prosessindustrien formalisert, og arbeidet norske myndigheter gjør i forhold til EU for å styrke EUs konkurransekraft vil være viktig for prosessindustrien.

Kommisjonen er forventet å publisere meddelelsen om *Clean Industrial Deal* i februar 2025. Innspill er derfor basert på Ursula von der Leyens strategidokument "**Europe's Choice**", som understreker behovet for å redusere energiutgiftene til industrien og etablere en **Industrial Decarbonisation Accelerator Act**. Denne loven skal støtte industrien i overgangen til lavutslippsproduksjon ved å kanalisere investeringer i infrastruktur og industri, spesielt for energiintensive sektorer. Våre innspill bygger primært på kunnskap om norsk prosessindustri og [Draghi-rapporten](#). En fellesuttalelse fra de kommende polske, danske og kypriotiske formannskapene (de neste 18 månedene) understreker at dette vil være et prioritert arbeid.

Draghi beskriver hvorfor kraftintensiv industri er viktig for EU og hvilke utfordringer denne industrien står overfor. Den norske prosessindustrien er i stor grad kraftintensiv og møter mange av de samme overordnede utfordringene som EU. Samtidig er den norske prosessindustrien ulik i sammensetning, med en høy andel ikke-jernholdige metaller. Mange av disse materialene er definert av EU som kritiske råmaterialer, både fordi de er viktige for EUs industrielle omstilling og fordi EU har svært lav selvforsyningsgrad av disse. Dette gir gode muligheter for Norge til å være en viktig leverandør til EU-markedet.

Del B av Draghi-rapporten inneholder et eget kapittel om den kraftintensive industrien. Kapittelet understreker den kraftintensive industriens bidrag til verdiskaping, med vekt på det materielle grunnlaget for annen industriell produksjon, som bygg-, farmasøytisk- og bilindustri, og på bidraget til den grunnleggende energiomstillingen. Den kraftkrevende industrien har betydelige klimagassutslipp og regnes som en "hard to abate"-sektor, hvor utslippskutt er forbundet med økonomiske og teknologiske utfordringer. Europeiske og norske selskaper har pådratt seg betydelige kostnader ved å lede utviklingen og implementeringen av innovative utslippsreducerende løsninger. Prosess21 har beskrevet likheter og ulikheter mellom norsk og europeisk industri i [Prosessindustrien 2024](#).

Prosessindustrien er en viktig sektor i Norge, spesielt for distriktene. Hjørnesteinsbedrifter over hele landet inkluderer metallurgi, kjemisk industri og papirproduksjon, og de spiller en betydelig rolle i å skape arbeidsplasser og økonomisk vekst i mange distriktsområder. Samfunn som har vokst frem rundt industrivirksomheter, er ofte også distriktsentre med avgjørende betydning for innbyggerne i et mye større omland enn kun selve industrisamfunnet. Tilbud innen f. eks helse, skole, handel og kultur er ofte utviklet i industrisamfunn, og bidrar sterkt til et desentralisert bosettingsmønster. Prosessindustrien bidrar derfor til å opprettholde bosetting og infrastruktur i disse områdene, noe som er viktig for å opprettholde levende lokalsamfunn.

Norge, som et lite land, må manøvrere i et stadig mer komplisert globalt landskap preget av økende spenning og ustabilitet. Den geopolitiske situasjonen i 2025 er dominert av rivaliseringen mellom USA og Kina, en økning i tollbarrierer, sanksjoner og teknologirestriksjoner. Prosess21 har utarbeidet notatet [Geopolitisk Industriskifte](#), ved å bruke prosessindustriens kunnskap om industri og dens påvirkning som følge av geopolitikk. I 2025 vil Prosess21 samle kunnskap og utvikle råd og anbefalinger blant annet gjennom andre ekspertgrupper hhv **Kritiske prosesserte råmaterialer** og **Bærekraftige investeringer for redusert klimagassutslipp**.

Meddelelsen om *Clean Industrial Deal* vil berøre mange områder som påvirker muligheter og utfordringer for norsk prosessindustri, og vi peker spesielt på:

- **Norges rolle i EUs kritiske råmaterialer.** Draghi-rapporten fremhever EUs utfordringer med tilgang og importavhengighet av kritiske råmaterialer, som er essensielle for økonomien og for strategiske sektorer som fornybar energi, digital teknologi, forsvar og romfart. Norge er en betydelig produsent og eksportør av slike materialer til EU, spesielt aluminium, silisium, manganlegeringer og nikkel. For å sikre både EU og norske interesser, er det viktig at Norge blir en nøkkelpartner i utviklingen av verdikjeder for disse råmaterialene. EU planlegger å øke tilgangen fra land i Sør-Amerika og Asia som erstatning for Kina og Russland. Norske myndigheter bør derfor nøye følge EUs strategier og aktivt posisjonere Norge som en sentral aktør i denne utviklingen.
- **Energikostnader og industriens utfordringer.** Energikostnadene i EU utgjør en betydelig utfordring for industrien sammenlignet med USA og Kina, spesielt fordi EUs industri er mer avhengig av gass enn den norske. Norge har historisk sett elektrifisert energibruken, noe som gir andre utfordringer enn i EU. Norsk industri, særlig den energiintensive, er avhengig av forutsigbar og rikelig tilgang på elektrisk energi. Dette har blitt anerkjent av ulike regjeringer gjennom bruk av EØS-godkjente løsninger for CO₂-kompensasjon, som er avgjørende for å unngå nedleggelse og karbonlekkasje. Til tross for dette har vi sett nedleggelse (REC Solar) og midlertidig redusert produksjon (bl.a. Alcoa, Hydro, Elkem og Fiven). Draghi-rapporten nevner mulige retningslinjer for industrielle kraftkjøpsavtaler (PPAs), oppmuntring til etterspørselsaggregasjon, og etablering av midlertidige regler for elektrisitetsprislettelser. Det er viktig å basere energipolitikken på geopolitikk, sikkerhet og selvforsyning, fremfor å vektlegge global handelsflyt som ofte fremmes av teoretiske økonomimiljøer.
- **Viktigheten av stabile rammebetingelser for kraftintensiv industri.** Draghi-rapporten understreker at langsiktige og stabile rammebetingelser er spesielt viktige for kraftintensiv industri på grunn av de lange investeringscyklene, som kan være 30 år eller mer. I EU settes rammebetingelsene av ulike *Directorate-General* (DG), og rapporten anbefaler økt koordinering mellom disse. Tilsvarende kan ulike politikkutformingsforslag fra EU påvirke forskjellige norske departementer. Det vil derfor være viktig å følge nøye med på EUs forslag til koordinering av industripolitikk og tilpasse en strategisk, koordinert og pragmatisk tilnærming i Norge.
- **Harmonisering av tillatelsesprosesser i EU.** Draghi-rapporten fremmer etableringen av en "one-stop-shop" i EU for å harmonisere tillatelsesprosesser og sikre likhet mellom medlemslandene. Som ikke-medlem burde Norge ha færre koordineringsutfordringer. Rapporten viser til Net Zero Industry Act, som skal lette tillatelse for avkarboniseringsinvesteringer og kan utvides til å omfatte utslippsreducerende investeringer generelt, spesielt ved ombygging av eksisterende anlegg. Det er viktig å følge med på EUs kollektive tilnærming til koordinering av tillatelse for industrietablering og dekarboniseringsprosjekter, for å gjøre Norge attraktivt som vertsland og sikre raske reguleringsprosesser for omstillingsprosjekter i eksisterende industri.
- **Øremerking av ETS-inntekter for dekarboniseringsprosjekter** Draghi-rapporten foreslår å øremerke mer inntekter fra kvotehandelen (ETS) og fremtidige CBAM-inntekter til dekarboniseringsprosjekter i energiintensive industrier. ETS-inntekter kan estimeres basert på modellerte fremtidige kvotepriser, men fremtidige inntekter fra CBAM er vanskeligere å forutsi. For å kompensere for økte energipriser for europeiske og norske bedrifter som bruker en høy andel fornybar kraft, har kraftintensive bedrifter en avtale om CO₂-kompensasjon. Avtalen mellom regjeringen og norske prosessindustribedrifter om CO₂-kompensasjon er viktig for å redusere risikoen for karbonlekkasje frem til 2030 og avtalen stiller krav til bedriftene om bruk av midler til dekarbonisering og energieffektivisering. I arbeidet med *Clean Industrial Deal* må derfor eventuelle forslag til øremerkede midler fra kvotehandelen og fremtidige CBAM-inntekter ses i sammenheng med CO₂-kompensasjon for å sikre at investeringsbeslutninger i dekarbonisering realiseres og konkurranseevnen opprettholdes. Prosess21s ekspertgruppe for *Bærekraftige investeringer for redusert klimagassutslipp* adresserer utfordringen med at investeringsbeslutninger uteblir til tross for økende kvotepriser.
- **Forenkling og harmonisering av subsidieallokeringsmekanismer.** Draghi-rapporten fremhever at forenkling, utvidelse og harmonisering av subsidieallokeringsmekanismer på tvers av EU-landene kan bidra til økt konkurranseevne og dekarbonisering. For prosessindustrien i Norge er det svært viktig at den likebehandles med hva som praktiseres i EU av nivå på støtteordninger, og at det samtidig tas hensyn til særnorske problemstillinger. Dette gjelder blant annet frikvotetildeling, finansiering av karbonfangst og andre virkemidler for klimaomstilling. Draghi-rapporten viser til mekanismer utviklet av blant annet Tyskland og Nederland om bruken av karbondifferansekontrakter. Slike kontrakter kan være relevante subsidieløsninger også i Norge, men de må i så fall tilpasses norsk industristruktur og geografi.

- **Overvåking og utforming av CBAM.** EU har varslet en nøye overvåking og eventuell utforming av CBAM i en overgangsfase og vurdere om reduksjonen i vederlagsfrie ETS-kvoter bør utsettes hvis implementeringen viser seg å være ineffektiv. Kommisjonen skal gjennomføre en grundig effektivitetsgjennomgang i 2025 før de innfører de faktiske grenseavgiftene, og muligens utvide CBAMs omfang. Gjennomgangen vil involvere europeisk industri for å sikre en differensiert vurdering av virkningen på tvers av ulike industrier. EU vil også ta opp smutthull og vurdere hvordan eksport skal behandles i CBAM, inkludert kompensasjon for økte ETS-kostnader ved eksport ut av EU/EØS. Dette er et viktig punkt for prosessindustrien i Norge. En vesentlig utfordring med CBAM for Norges del er smutthull i dagens utforming som tillater for import av blant annet aluminium uten at varens reelle karboninnhold legges til grunn. Der det finnes smutthull vil regelverket bli en konkurranseulempa for norsk industri. En medvirkende årsak til at utformingen av CBAM tillater for slike smutthull er at de økonomiske interessene i EU og EØS-landene er forskjellig.
- **Effektiv utforming av globale handelsordninger.** Draghi beskriver at EU bør sikre en effektiv utforming av globale handelsordninger og evnen til å reagere raskt når det er berettiget for å redusere utslipp og bevare EUs strategiske autonomi. Det er viktig å håndtere overkapasitet og urettferdig praksis på internasjonalt nivå. Videre at EU skal bidra til å styrke den globale konkurranseevnen til sine energiintensive industrier med støttende handelstiltak, i tråd med de viktigste prinsippene for handelspolitikk. Prosess21 har i notatet på *Geopolitisk Industriskifte* fremmet enkelte punkter rettet mot handelsavtaler og samarbeid med enkeltland. I de fleste tilfeller vil vi ha en fellesinteresse med EU, men i enkelte tilfeller kan det være behov for å fremstå som selvstendig aktør.
- **Delta i felleseuropeiske verdikjeder for netto-null industri.** EU har økt bruken av såkalte IPCEI (*Important Projects of Common European Interest*). Et kommende IPCEI på *Circular Advanced Materials for Clean Technologies* er relevant for norsk prosessindustri, med hovedmål om å fremme sirkularitet og integrasjon i verdikjeden, samt redusere avhengigheten av ikke-EU-råmaterialer. Selv om det er lite sannsynlig at de enkelte IPCEI-initiativene vil bli nevnt i meddelelsen om *Clean Industrial Deal*, er IPCEI-initiativene viktige verktøy for felles europeisk innovasjon og konkurranseevne. Derfor bør Norge delta der det gagnar norsk industri.

Norges industri-, handels- og klimapolitikk er svært integrert med EU, og det er viktig at vi bygger opp ressurser som om vi var EU medlem. Dette innebærer å ha nasjonale prosesser som matcher EU-medlemmenes, spesielt på teknisk nivå innenfor de bransjene som vil bli berørt av *Clean Industrial Deal*. Ressurser må jobbe langsiktig, systematisk og helhetlig, uavhengig av politiske skifter. Innspillmøtet om *Clean Industrial Deal* er et godt eksempel på at vi benytter gode fremgangsmåter for å fremme norsk deltakelse i EUs tekniske og faglige prosesser. Vi oppfordrer til et proaktivt samarbeid på tvers av departementene i det videre arbeidet. Industribedriftene kan fange opp viktige innspill gjennom europeiske og internasjonale organisasjoner, og Prosess21 kan bidra til å koordinere og tilgjengeliggjøre denne kunnskapen.

Med vennlig hilsen

Lars Petter Maltby
Direktør for Prosess21

Dokumentet er elektronisk signert og har derfor ikke håndskreven signatur.